

Cooperativismo e Enonomía Social, nº 33 (2010-2011), pp. 193-200

AS NOVIDADES NO IRPF PARA O ANO 2011

Luis Miguel MULEIRO PARADA
Universidade de Vigo

A Lei de Orzamentos Xerais do Estado para o ano 2011 (LOXE), Lei 39/2010, de 22 de decembro, introduciu importantes modificacións na nosa Lei do IRPF (LIRPF). Deste xeito, atopamos diversas modificacións atinentes ao tratamento tributario dalgúns rendementos gravados no imposto estatal, os tipos de gravame, na regulación de determinadas deducións na cuota do imposto e na tributación dos socios e partícipes nas sociedades de inversión de capital variable (SICAVs).

En primeiro lugar, nos rendementos do traballo, introdúcese o límite de 300.000 euros na contía do rendimento íntegro sobre a que aplicar, no seu caso, a redución do 40% prevista para os rendementos do traballo irregulares. Exclúense da aplicación deste límite, os rendementos íntegros previstos no artigo 17.2.a) da LIRPF (prestacións da Seguridade Social, mutualidades, plans de pensións e determinados contratos de seguros). Ademais mantense con vixencia indefinida o importe das reducións por obtención de rendementos de traballo aplicables no ano 2010.

En canto aos rendementos de capital inmobiliario, na LOXE, unha vez máis e non é a primeira, o lexislador tributario modificou o seu tratamento coa finalidade de permitir que os arrendamentos gañen protagonismo no noso mercado inmobiliario. A tales efectos, nos supostos de arrendamento de inmobles destinados a vivenda, a posible redución do rendimento neto por parte dos arrendadores, o que é unha boa nova para eles, elévase dun 50 a un 60%. No caso de que proceda a redución do 100% do devandito rendimento neto, a idade do arrendatario deberá estar comprendida entre os 18 e 30 anos (antes debía ser entre 18 e 35 anos). Redúcese así o alcance sub-

xectivo da redución, de sorte que asemella que se consideran xoves, neste senso, un menor número de contribuíntes. Para non prexudicar os dereitos adquiridos e conforme ao principio de non retroactividade de disposicións desfavorables, establécese un réxime transitorio que mantén a redución do 100% ata os 35 anos de idade do arrendatario, sempre que o contrato de arrendamento se celebre con anterioridade a 1 de xaneiro de 2011. A finalidade deste incentivo foi, dende a súa primeira aparición na LIRPF, incentivar que se arrenden as vivendas, aínda que segue sendo cuestionable a efectividade práctica da redución do 100% cando o rendemento neto de capital inmobiliario é negativo, xa que implica unha diminución da renda negativa .

No concernente aos rendementos de actividades económicas, houbo unha importante modificación pero que non realizou a LOXE, senón anteriormente o Real Decreto-Lei 13/2010, de 3 de decembro, de actuacións no ámbito fiscal, laboral e liberalizadoras para fomentar o investimento e a creación de emprego. Esta norma posibilita que a liberdade de amortización en elementos novos do activo material fixo poida ser aplicada polos contribuíntes do IRPF que realicen actividades económicas e determinen o seu rendemento neto polo réxime de determinación directa -normal ou simplificada-. O límite desta liberdade de amortización será o rendemento neto positivo da actividade á que se afecten os bens antes da aplicación desta liberdade de amortización, e no caso de estar en simplificada, antes tamén da dedución do 5% (10% agrícolas e gandeiras) en concepto de provisións e gastos de difícil xustificación.

Nas ganancias e perdas patrimoniais, para calcular as derivadas das transmisións de inmobles non afectos a actividades económicas que se efectúen durante o ano 2011, actualízanse ao 1% os coeficientes correctores do valor de adquisición de inmobles a efectos do previsto na LIRPF.

A LOXE tamén introduciu algúns cambios nas escalas xeral e autonómica do imposto. Na tarifa estatal, dunha banda, mantéñense os tipos de gravame correspondentes aos catro tramos da escala ata agora existentes adecuando a repartición dos mesmos, entre a escala estatal e a autonómica, á nova porcentaxe de cesión da recadación do Imposto do 50%, coma consecuencia da reforma do sistema de financiamento autonómico. Pero, máis ala delo, engádense dous novos tramos; un quinto tramo para bases impositibles que integren rendas superiores a 120.000 euros no que se fixa un tipo xeral do 22,5% e un sexto tramo para rendas superiores a 175.000 euros no que se fixa o tipo xeral nun 23,5%. Na escala autonómica ou complementaria do imposto, establécese que para o cálculo da cota íntegra au-

tonómica teranse en consideración os mínimos persoal e familiar incrementados ou diminuídos establecidos no seu caso por cada Comunidade Autónoma e os tipos da escala autonómica do Imposto que aprobe tamén cada Comunidade Autónoma, conforme ao previsto na Lei 22/2009 de 18 de decembro, de sistema de financiamento das Comunidades Autónomas de Réxime Común e Cidades con Estatuto de Autonomía.

Polo que se refire aos tipos de gravame do aforro, modifícanse os tipos xeral e autonómico do aforro establecendo unha escala, que diferencia ata 6.000 euros de base liquidable do aforro e de 6.000,01 euros en diante. No primeiro tramo da escala os tipos xeral e autonómico son ambos do 9,5% (tipo total 19%); e no segundo tramo, tanto o tipo xeral como o autonómico fíxanse no 10,50% (tipo total 21%). En contribuíntes que tivesen a súa residencia habitual no estranxeiro e ata 6.000 euros de base, a porcentaxe aplicable é do 19% e dende 6.000,01 en diante será o 21%.

O outro cambio incorporado que trata de racionalizar as políticas de impulso ao acceso á vivenda, xunto ao da redución pola obtención de determinados rendementos de capital inmobiliario, foi a modificación normativa relativa a dedución por inversión en vivenda habitual. Aquí a novidade é que a dedución por investimento en vivenda habitual unicamente será aplicable polos contribuíntes naqueles exercicios nos que a súa base imponible sexa inferior a 24.107,20 euros. Ademais, como consecuencia da actual porcentaxe de cesión do Imposto ás CCAA, (50/50%) adecúase a parte de porcentaxe de dedución que corresponde ao gravame estatal fíxándose, con carácter xeral, nun 7,5% e en obras de adecuación para discapacitados nun 10%. Desta maneira substitúense as anteriores porcentaxes do 10,05 /13,4% que estaban referidas a unha repartición da cota do imposto estatal-autonómica 67/33%.

O tramo autonómico da dedución por vivenda habitual, será o resultado de aplicar á base da dedución as porcentaxes que sexan aprobadas pola Comunidade Autónoma, e, de non térense aprobado ningunhas porcentaxes pola Comunidade, aplicaranse o 7,5 % ou o 10% en obras de adecuación por persoas con discapacidade (antes 4,95 e 6,6%). Estas porcentaxes supoñen que as Comunidades, salvo que aproben porcentaxes de dedución distintas, asumen o 50% das porcentaxes totais de dedución do 15%, en xeral, e do 20% para obras de adecuación de discapacitados. Así mesmo establécese a base máxima da dedución en función da base imponible do contribuínte. Para contías de base imponible iguais ou inferiores a 17.707,20 euros anuais, a base máxima de dedución será de 9.040 euros anuais en caso de adquisición e rehabilitación e de 12.080 euros en caso de obras e instala-

cións na vivenda habitual por motivo de discapacidade. Cando a base imponible estea comprendida entre 17.707,20 e 24.107,20 euros anuais, a base da dedución será o resultado de efectuar a seguinte operación: $9.040-1,4125 \times (BI- 17.707,20)$, polo que a base da dedución decrece liñalmente ata facerse cero a partir de 24.107,20 euros. O mesmo cálculo procederá con 12.080 euros cando se trate de obras e instalacións na vivenda habitual por motivo de discapacidade.

Doutra banda, engádase unha nova disposición transitoria á LIRPF, amparando un réxime transitorio aplicable exclusivamente a contribuíntes que, con anterioridade a 1 de xaneiro de 2011, satisfíxesen cantidades destinadas a investimento en vivenda habitual. Os contribuíntes cuxa base imponible sexa superior a 17.724,90 euros, que adquirisen a súa vivenda habitual, ou satisfeitos cantidades para a construción da mesma con anterioridade a 1 de xaneiro de 2011, poderán seguir aplicando a dedución, tendo como base máxima de dedución 9.015 euros anuais, aínda cando a súa base imponible sexa igual ou superior a 24.107,20 euros anuais. Os contribuíntes cuxa base imponible sexa igual ou inferior a 17.724,90 euros, poderán aplicar a nova dedución, por ser máis favorable. Este mesmo réxime será aplicable para obras de rehabilitación ou ampliación de vivenda habitual, sempre que se satisfíxeran cantidades con anterioridade a 1 de xaneiro de 2011 e as devanditas obras finalicen antes de 1 de xaneiro de 2015. Os contribuíntes cunha base imponible igual ou inferior a 17.724,90 euros, poderán aplicar a nova dedución, por ser máis favorable. Aqueles contribuíntes cuxa base imponible sexa superior a 17.738,99 euros anuais que satisfíxesen cantidades para a realización de obras e instalacións de adecuación da vivenda habitual por razón de discapacidade con anterioridade a 1 de xaneiro de 2011, sempre que tales obras ou instalacións estean concluídas antes de 1 de xaneiro de 2015, poderán seguir aplicando a dedución, tendo como base máxima de dedución 12.020 euros anuais, aínda cando a súa base imponible sexa igual ou superior a 24.107,20 euros anuais.

En canto a esta dedución, finalmente, a LOXE contempla unha “Compensación fiscal por dedución por adquisición de vivenda habitual en 2010”. Terán dereito á compensación os contribuíntes que adquirisen a súa vivenda habitual antes do 20 de xaneiro de 2006 utilizando financiamento alleo e poidan aplicar a dedución por vivenda en 2010. A compensación consiste nunha dedución cuxa contía resultante da diferenza positiva entre o importe do incentivo teórico que correspondese de manterse a normativa vixente a 31 de decembro de 2006, e a dedución por investimento na adquisición de vivenda que proceda para o ano 2010. O importe total da compensación será, con carácter xeral, o 5% de 4.507,59 euros [$4.507,59 \times (20\% -$

15%]). No entanto adecúanse as normas de cálculo da compensación á nova porcentaxe de cesión ás Comunidades Autónomas do imposto do 50%, o cal leva unha adaptación das porcentaxes de dedución dos tramos estatal e autonómico.

Completa esta nova regulación incorporada na LIRPF pola LOXE, o Real Decreto 1788/2010, de 30 de decembro, polo que se modifican os regulamentos dos Impostos sobre a Renda das Persoas Físicas, sobre Sociedades e sobre a Renda de non Residentes en materia de rendas en especie, dedución por investimento en vivenda e pagos a conta, modifica o Regulamento do IRPF. Aquí tratouse de preservar o dereito dos contribuíntes ás deducións practicadas polas cantidades efectivamente depositadas nunha conta vivenda con anterioridade ao 1 de xaneiro de 2011, de forma que este dereito non se vexa afectado polo novo límite fixado en función da base imponible para poder beneficiarse da dedución en vivenda habitual a partir desa data. Por outra parte, o RD 1788/2010, tamén modificou o RIRPF para fixar en 22.000 euros o importe límite da contía total das retribucións do traballo que permiten reducir nun 2% o tipo de retención en caso de adquisición ou rehabilitación de vivenda habitual utilizando financiamento alleo (antes o límite era de 33.007 euros). Así mesmo engádese unha Disposición Transitoria ao RIRPF para manter o límite anterior de 33.007.2 euros para os que adquiran a súa vivenda habitual antes de 31 de decembro de 2010. Finalmente, o Regulamento minora os límites de pagos a conta por investimento en vivenda habitual utilizando financiamento alleo, establecendo un novo límite e un réxime transitorio. En canto ao límite fixase en 22.000 euros o importe límite da contía total das retribucións do traballo que permiten reducir nun 2% o tipo de retención en caso de adquisición ou rehabilitación de vivenda habitual utilizando financiamento alleo (antes o límite era 33.007 euros). Transitoriamente mantense o límite anteriormente establecido para os que adquiran a súa vivenda habitual antes de 31 de decembro de 2010.

Polo que se refire ao resto das deducións fiscais no IRPF, cómpre destacar a supresión da dedución por nacemento ou adopción. Ademais regúlase que aqueles nacementos ou adopcións que se produciron ou se constituíron no ano 2010 darán dereito á dedución, sempre que a inscrición no Rexistro Civil se produza antes do 31 de xaneiro de 2011 decembro, podendo solicitar antes da citada data a percepción anticipada da dedución. Outras previsións en materia de deducións refírense a prórroga para 2011 da dedución por gastos de formación profesional e a previsión doutra compensación fiscal pola percepción no ano 2010 de determinados rendementos de capital mobiliario con período de xeración superior a dous anos.

Finalmente a LOXE introduce unha modificación relevante na tributación dos socios ou partícipes das Institucións de Investimento Colectivo SICAV (sociedades de inversión de capital variable). En particular, acóllese un novo réxime de tributación para as reducións de capital con devolución de aportacións e distribucións de prima de emisión de SICAV. Así, non será de aplicación o réxime de diferimento na tributación previsto na LIRPF no caso de reembolso ou transmisión de accións pertencentes a estas sociedades. Nos supostos de redución de capital de SICAV con devolución de achegas, o seu importe ou o valor normal de mercado dos bens ou dereitos percibidos cualificarase e tributará como rendemento de capital mobiliario no IRPF, sen que resulte de aplicación a exención de 1.500 euros prevista na LIRPF. Nos supostos de distribución da prima de emisión de accións de SICAV a totalidade do importe obtido imputarase aos socios conforme ás normas da LIRPF sen que se poida minorar no importe do valor de adquisicións das accións ou participacións [minoración prevista, con carácter xeral, no artigo 25.1.1.e) da LIRPF]. Esta tributación como capital mobiliario tamén se aplicará a organismos de investimento colectivo equivalentes ás SICAVs, que estean rexistrados noutro Estado e, en todo caso, ás sociedades amparadas pola Directiva 2009/65/CE, do Parlamento europeo e do Consello, de 13 de xullo de 2009, pola que se coordinan as disposicións legais, regulamentarias e administrativas sobre determinados organismos de investimento colectivo en valores mobiliarios (OICVM). O RD 1788/10 modificou o RIRPF para someter a retención os rendementos de capital mobiliario obtidos nas operacións de redución de capital social con devolución de achegas ou repartición da prima de emisión de accións das SICAV e a fixación da base da retención.

Con esta última medida, tratouse de homoxeneizar o réxime de tributación no ámbito da inversión colectiva, de xeito que tributen de igual maneira as rendas procedentes de institucións de inversión colectiva, con independencia de que teñan forma societaria (SICAV) ou non. Quíxose poñer freo así as operacións que principalmente viñan desenrolando as SICAVs con moitos beneficios acumulados, para xerar liquidez nos accionistas coa vantaxe fiscal de acceder ao diferimento tributario mentres non se transmitiran as accións polo que, non poucas veces, accedíase a este beneficio tributario de forma indefinida.

Durante o transcurso do ano 2011, atopamos que xa se deron outras normas de transcendencia que inciden na normativa reguladora do IRPF. Neste senso, queremos destacar agora que a Lei de Economía Sostible -Lei 2/2011, de 4 de marzo- leva a cabo a incorporación expresa da figura do traballador autónomo economicamente dependente (TRADE) no texto da

LIRPF. En particular, dase entrada aos TRADEs na redución por obtención de rendementos de actividades económicas ampliando o ámbito da redución do rendimento neto de actividades económicas.

O novo escenario económico e social no que vivimos trata de atopar unha resposta axeitada, tamén, a partires do noso sistema tributario e, sinaladamente, do Imposto sobre a Renda das Persoas Físicas. Nuns casos as políticas tributarias, que latexan detrás dos cambios normativos, tratan de incentivar determinados comportamentos ou favorecer a determinados colectivos, coa dúbida sempre da fundamentación suficiente do seu tratamento fiscal diferenciado. Noutros supostos a crise económica fai ver máis ca nunca a función esencial do tributo, a recadatoria, coa finalidade de obter os fondos necesarios para satisfacer as necesidades de toda a comunidade social. Sempre cun principio de xustiza tributaria e informador básico, o de capacidade económica, que obriga e limita na obtención de medios das fontes onde residen. E, finalmente, coma non pode ser doutra maneira, nalgúns outros supostos o lexislador, coa menor tardanza posible, simplemente trata de adaptar a norma a ese novo entorno co que vai enfrontando na súa función normativa.

